

Milla Sandt
Miia Kulmala
Työ- ja tasa-arvo-osasto

VN/22728/2024

Lausunto: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työsopimuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua työ- ja elinkeinoministeriölle työryhmän mietinnöstä, johon sisältyy hallituksen esitysluonnos eduskunnalle laeiksi työsopimuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Esitysluonnoksen mukaan määräaikaisen työsopimuksen voisi jatkossa tehdä enintään vuoden ajaksi ilman laissa edellytettyä perusteltua syytä, jos kysymys on ensimmäisestä työsopimuksesta työnantajan ja työntekijän välillä, tai jos työnantajan ja työntekijän välisen edellisen työsuhteen päättymisestä on kulunut vähintään viisi vuotta.

Määräaikaiset työsuhteet ovat yleisempiä naisilla: noin 19 % naispalkansaajista on määräaikaisessa työsuhteessa, ja miespalkansaajista noin 14 %. Eniten määräaikaista työtä tehdään terveys- ja sosiaalipalvelujen toimialalla ja toiseksi eniten koulutuksen toimialalla. Molemmat alat ovat naisvaltaisia. Määräaikaisuuksiin liittyy useita tasa-arvo-ongelmia, ja oletettavasti esitysluonnos tulee lisäämään niitä määräaikaisuuksien lisääntyessä.

Perusteettomat määräaikaisuudet ja sukupuoleen perustuva syrjintä

Raskaus- ja perhevapaasyrjintä on keskeinen ja pitkään jatkunut suomalaisen työelämän tasa-arvo-ongelma, joka koskee erityisesti määräaikaisissa työsuhteissa työskenteleviä naisia. Sosiaali- ja terveysministeriön teettämän väestötutkimuksen mukaan raskaussyrjintää kokee työelämässä joka neljäs raskaana oleva, ja syrjinnän kokemukset ovat tyypillisimpiä määräaikaisissa työsuhteissa. Syrjintä heijastuu laajemminkin tietystä iässä oleviin naisiin, ei vain raskaana tai perhevapaalla oleviin.

Kuten hallituksen esityksen vaikutusarvioinnissa todetaan, ”esityksellä voi olla joissain tapauksissa vaikutusta raskaus- ja perhevapaasyrjintään siitäkin huolimatta, että raskaus- ja perhevapaasyrjintä on kiellettyä myös ilman perusteltua syytä solmittavien määräaikaisten työsopimusten kohdalla. Määräaikaisiin työsuhteisiin liittyvät raskaus- ja perhevapaasyrjintätapaukset muodostavat merkittävän osan tasa-arvovaltuutetuille ilmoitetuista syrjintäepäilyistä. Myös Raskaussyrjintä Suomessa -tutkimuksen mukaan yleisin raskaussyrjinnän muoto on määräaikaisen työsuhteen jatkamatta jättäminen. Siltä osin, kun määräaikaisten työsuhteiden määrä esityksen myötä lisääntyy, on odotettavissa, että vastaavien syrjintätapausten määrä kasvaa.”

Koska raskaussyrjintää tapahtuu eniten juuri määräaikaisissa työsuhteissa, keskeisin keino, jonka kautta syrjintää voitaisiin vähentää, olisi määräaikaisuuksien vähentäminen. Esityksellä on päinvastainen vaikutus, sillä määräaikaisten sopimusten solmimisen helpottaminen

Milla Sandt
Miia Kulmala
Työ- ja tasa-arvo-osasto

VN/22728/2024

todennäköisesti lisää määräaikaissuusia ja siten myös niihin kytkeytyvää raskaus- ja perhevapaasyrjintää.

Työsuojeluvalvonnassa havaitut puutteet ja valvonnan mahdollisuudet

Työsuojeluvalvonnassa havaitut määräaikaissuusia työsopimuksia koskevat puutteet liittyvät joko ilmeisen virheellisiin määräaikaissuuden perusteisiin tai siihen, ettei perustetta ole ilmaistu lainkaan. Työsuojeluvalvonnassa ei pystytä selvittämään ja arvioimaan täsmällisesti määräaikaissuuden perusteen lainmukaisuutta, mutta valvonnalla voidaan puuttua määräaikaissuuden työsuhteen perusteisiin, jotka viranomaisen keinoin voidaan todeta ilmeisen lainvastaisiksi.

Tyypillisin valvonnassa havaittu puute on tähän asti ollut se, että määräaikaissuuden työsopimuksen perustetta ei ole ilmaistu lainkaan. Jos lakimuutoksen toteutuu esitetyn mukaisesti, vähenee mahdollisuus työsuojeluvalvonnassa valvoa, tulisiko määräaikaissuuden peruste olla ilmaistu työsopimuksessa ylipäättään sekä tätä kautta myös mahdollisuus arvioida määräaikaissuuden perusteen lainmukaisuutta.

Lisäksi hallituksen esityksen vaikutusarvioinnissa todetaan, että muutoksen arvioidaan lisäävän määräaikaisten työsuhteiden käyttöä yrityksissä. Tämä saattaa lisätä työsopimusten ketjuttamista myös lainvastaisella tavalla, minkä ongelman ratkaisemiseksi esitys ei sisällä tehokkaita toimia.